

Lääne-Viru valitud parkide samblike inventuur

Tellijä: Keskkonnaamet, riigihanke viitenumber: 288657

Aruanne

Töö eesmärgiks oli teostada kaitsealuste samblike inventuur valitud Lääne-Virumaa parkides (48,5 hektaril). Valitud aladeks on hetkel riikliku kaitse all olevad pargid Lääne-Virumaal, milleks on Jootme park, Kaasik (Kaasiku kaasik), Kandle pargi põlised puud ja allee, Kavastu park, Koonu pargi põlispuud, Lammasküla park, Lasinurme pargi põlispuud, Paasvere park, Pudivere park, Põlula park parkmetsaga, Rahkla põlispuud, Moe pargi põlispuud, Simuna parkmets, Tudu park ja Linnape park. Välitöödele eelnesid kameraaltööd, kus tutvuti pargi asukoha andmetega ja otsiti võimalikke kaitsealuste liikide kirjeid E-elurikkuses andmebaasist PlutoF andmeplatvormi kaudu. Nimetatud pargialade piiridest E-elurikkuse andmebaasist kaitsealuste samblike esinemiskohti ei leitud; ka oli teada, et Eesti Looduse Infosüsteemi (EELIS) andmebaasis puudub info kaitsealuste samblike esinemise kohta nendel aladel.

Metoodika

Välitööd teostas lihhenoloog Inga Jüriado 3.-24. juuli ja 1.-2. august 2025. Väitööde käigus liiguti läbi kogu inventeeritava pargi ala vaadeldes samblike kasvuks sobivaid substraate (alade läbimise teekonnad on lisatud aruandele). Eelkõige keskenduti suurtele ja vanadele puudele (põlispuud), mis on potentsiaalsed kaitsealuste samblike kasvukohad. Igal puul vaadeldi alguses suurema tallusega epifütsete samblike liigilist koosseisu, nii puutüve jalamil, keskosal kui okstel. Seejärel otsiti ja vaadeldi luubiga väiksema talluse ja viljakehadega liike. Kaitsealuse liigi leidmisel salvestati substraadi (puu) koordinaat GPS seadmega ja märgiti vaatluspäevikusse puuliik ja sambliku ohtrus puul. Kui välitingimustes jäi liigi määrang kaheldavaks, koguti vastavad eksemplarid kaasa määrangu täpsustamiseks. Selleks kasutati stereo- ja valgusmikroskoobe Tartu Ülikooli Ökoloogia ja Maateaduste Instituudi laboratooriumis. Kõik vaatlusandmed kanti Exceli tabelisse ja salvestati hiljem digitaalse kaardikihtina (detailne liigi esinemiskohtade kiht ja elupaikade kiht). Liigi elupaikade piiritlemisel polügoonidena arvestati elupaigaks kogu puistu (park või parkmets), järgides

Maa-ameti aluskaarte, põhikaarte ja ortofotosid. Kuna uuritavad pargialad olid enamasti ümbritsetud põldude ja niitudega, siis nende kaitsealuste liikide leiukohtadel puudus vajadus puhvertsoonide välja toomiseks.

Tulemused

Inventeeritud parkides leiti kaitsealuseid samblikke kokku viis liiki, kolm II kaitsekategooriasse kuuluvat samblikku (*Biatoridium monasteriense*, rohe-tilksamblik; *Scytinium teretiusculum*, sõrmjas tardsamblik; *Sclerophora peronella*, võrk-nuisamblik) ja kaks III kaitsekategooriasse kuuluvat samblikku (*Arthonia byssacea*, rant-tähnsamblik; *Sclerophora pallida* syn. *Sclerophora nivea*, lumi-nuisamblik). Lisaks registreeriti ühe kaitsealuse samblaliigi esinemist: sulgjas õhik, *Neckera pennata* (III kat) ning registreeriti üks mets-kuukressi (*Lunaria rediviva*) leiukoht (III kat.). Leitud epifüüdid kasvavad vanadel laialehistel lehtpuudel (h. saar, h. vaher, h. tamm, h. pärn ja h. jalakas).

Kõige arvukamalt ja sagedamini kaitsealustest liikidest esines **lumi-nuisamblik** (*Sclerophora pallida*, endise nimega *Sclerophora nivea*, III kat., NT) (Joonis 1), mida leiti 12 uuritud alalt ja mitmes pargis (nt. Lasinurme, Paasvere, Pudivere, Jootme) ohtralt paljudel puudel. Lumi-nuisamblik on Eestis võrdlemisi sage avatumates kasvukohtades. Eestis on ta peamiselt kultuurmaastiku liik, teada on 74 esinemiskohta ja leitud on teda peamiselt vanades parkides ja puisniitudel, harvem vanades salumetsades. Tema ohustatuse seisund Eestis on muutunud, kui 2008 a. IUCN hindamise järgi oli liik arvatud Eestis kategooriasse „Soodsas seisundis“ (LC), siis 2019. a kordushindamisel paigutati liik kategooriasse „Ohulähedane“ (NT). Tema seisund Eestis halveneb sobivate väga vanade laialehiste lehtpuudega alade vähenemise tõttu ja sobiva kasvusubstraadi vähenemise tõttu (nt. saaresurm). Uuritud parkides kasvas lumi-nuisamblik vaid kõige vanematel ja suurematel laialehistel puudel (peamiselt saarel ja vahtral) ja ei esinenud ka samas pargis noorematel sama liiki puutüvedel. Kaitsemeetmena on vajalik säilitada liigi leiukoht koos talle sobivate puuliikidega, soovitatud on piiritleda isendite ümber 30 m raadiusega puhver; parkides tuleb säilitada liigiga asustatud ning selle lähedal olevaid vanimaid saari ja vahtraid, seda ka tüügastena (kuni koor peal), et liik saaks aega levida sobivale uuele puule (EELIS, ohustatud liikide hindamine). Kuna lumi-nuisamblik on valguslembene samblik, siis varjulistes pargiosades kasvab teda vähem või üldse mitte, seetõttu pargi hooldustööd nt. niitmine ja põõsarinde piiramine on tema elupaikades soovitatavad. Parkides inventeerides täheldati, et samblikku esineb rohkem valgusrikastes kasvukohtades parkide siseosas ja ei esine, või esineb vähem pargi äärealadel, mis on kruusateede või põllu servas, ilmselt see on

seostud tundlikkusega põllumajandussaastele ja liigsele puukoore eutrofeerumisele kruusateedel lähisel.

Lumi-nuisamblik on vääriselupaiga indikaatorliik, mille esinemine näitab mitmete teiste haruldaste, vanade laialehiste puudega seotud pisisamblikuliikide (sh kolme teise nuisamblikuliigi) potentsiaalselt sobiva elupaiga olemasolu.

Joonis 1. Lumi-nuisamblik (*Sclerophora pallida*) (https://eseis.ut.ee/efloora/Eesti-vte/species/Sclerophora_pallida.html)

Rohe-tilksamblikku (*Biatoridium monasteriense*, LK II, VU)(Joonis 2) leiti kaheksal uuritaval alal (Lasinurme, Paasvere, Simuna, Kavastu, Kandle, Koonu, Põlula, Linnape). Suuremad populatsioonid leiti Kavastu pargist ja Simuna parkmetsast (vastavalt 8 ja 6 puul), vähemarvukas oli rohe-tilksamblik Kandle ja Paasvere pargis (4 puul), Lasinurmes ja Põlula pargis leiti vaid kahel puul ning Linnape pargis ja Koonu pargi alleel vaid ühel varjulisel puul. Eestis on rohe-tilksambliku leiukohti ca 30, need on teada hajusalt üle Eesti, kuid rohkem leiukohti on Põhja-Eesti pangametsades. IUCN ohustatuse hindamisel (2019-21) on rohe-tilksamblikul määratud Eesti asurkonna languseks vähemalt 30%, seoses vanade salu- ja soostunud metsade intensiivse raiega alates 1990ndatest. Rohe-tilksamblik kasvab vanades panga-, lammi-, soostunud ja salumetsades, aga ka parkmetsades ja vanadest parkides, mis on inimtegevusest vähemmõjutatud. Kasvab vanadel laialehistel lehtpuudel (saar, jalakas, tamm, vaher, künnapuu) varjulistes tingimustes. Samblik on väikeste ja steriilsete talluste korral raskesti märgatav, kuid sobivate tingimuste korral võib katta puukoort ulatuslikult ja esineda üsna ohtralt.

Rohe-tilksamblik vajab varjulist metsakeskkonda; liik on tundlik valgus- ja niiskustingimuste muutustele metsas ja pargis (n. metsaraie või alusmetsa ja põõsaste eemaldamine). Liikide ohustatuse

hindamisel (EELIS andmed, 2019-2021) on soovitatud rohe-tilksambliku leiukohas säilitada liigi isendite ümber 60 m raadiusega mittemajandatav puhvertsoon.

Joonis 2. Rohe-tilksamblik (*Biatoridium monasteriense*) (https://eseis.ut.ee/efloora/Eesti-vte/species/Biatoridium_monasteriense.html)

Rant-tähnsamblik (*Arthonia byssacea* syn. *Inoderma byssaceum*) (Joonis 3), kuulub III kaitsekategooriasse, IUCN punase nimestiku ohukategooria (2019-21): VU – ohualdis. Kolmel uuritaval alal, Kandle, Põlula ja Tudu pargist leiti teda kasvamas kõigis kolmes pargis vaid ühel puul (tammel või jalakal). Suurem populatsioon leiti Paasvere pargist (kasvas 12 puu, saarel, vahtral, pärnal ja jalakal). Rant-tähnsamblik on Eestis võrdlemisi vähearvukas, leiukohti ca 40, ning seoses liigile sobivate kasvukohtade kvaliteedi üldise langusega viimastel aastakümnetel võib prognoosida liigi arvukuse langust tulevikus. Rohkem esinemiskohti on teada Kirde-Eestist ja Tartumaalt, lisaks on liiki leitud hajusalt mitmetes teistes Eesti piirkondades. Rant-tähnsamblik kasvab laialehistel puuliikidel vanades puistudes, nii metsades, puisniitudel kui maapiirkonna parkides; näiteks on liiki leitud mitmetes tammikutes, panga- ja lammimetsades ning mõisaparkides. Kõige rohkem leide on tammelt. Peamine ohutegu on metsaraie ja vanade substraatpuude kadumine (murdumine). Liigi leiukohas tuleb säilitada vanu laialehiseid puid, et vanade puude kadumisel oleks olemas substraadijärjepidevus.

Liik on valguslembesem kui rohe-tilksamblik, seetõttu suudab kasvada ka kohtades, kus vanade puude ümber on rohkem valgust, kuid ei kasva nii avatud kasvukohtades kui lumi-nuisamblik. Seetõttu peab vältima valgustingimuste muutusi tema kasvukohas (n. puude raie ja põõsaste eemaldamine); pargis teede lähedastes leiukohtades ohustab rant-tähnsamblikku substraadi eutrofeerumine; soovitatav mittemajandatav puhvertsoon on 30 m (EELIS andmed, 2019-2021).

Joonis 3. Rant-tähnsamblik (*Arthonia byssacea*) (https://eseis.ut.ee/efloora/Eesti-vte/species/Arthonia_byssacea.html)

Võrk-nuisamblik (*Sclerophora peronella*) (Joonis 4), kuulub II kaitsekategooriasse, IUCN punase nimestiku ohukategooria (2019-21): EN – ohustatud. Antud uuringu raamesleti kahest pargist: kahel vanal vahtral Jootme pargis ja ühel vahtral Moe pargis. Võrk-nuisamblikku leidub Eestis hajusalt võrdlemisi vähestes kohtades; ca 20 leiukohas. Kasvab vanade laialehiste lehtpuude tüvel, ka nende tüügaspuude puidul üsna avatud kasvukohas ning mõõdukalt niisketes tingimustes. Enim leide on teada jalakalt, aga leitud ka teistel laialehiste lehtpuu liikidel. Võrk-nuisamblikku leidub eelkõige võrdlemisi valgusrikkamates kasvukohtades, nagu vanades parkides, vähem puisniitudel, harva metsas. Võrk-nuisambliku kasvukohtades tuleb kindlasti säilitada kõik substraadiks olevad puud ja liigi edasileviku soodustamiseks peaks säilitama ka kõik teised vanad laialehised puud. Vältima peab niiskus- ja valgustingimuste muutumist, seejuures ka avatumate kasvukohtade võsastumist. Piiritletud kasvukohas või punktobjektist 30 m kaugusel on uuendusraie keelatud. Nuisamblikud on määratud vääriselupaikade indikaatoriks perekonna tasemel.

Joonis 4. Võrk-nuisamblik (*Sclerophora peronella*) (https://eseis.ut.ee/efloora/Eesti-vte/species/Sclerophora_peronella.html)

Sõrmjas tardsamblik (*Scytinium teretiusculum* syn. *Leptogium teretiusculum*) (joonis 5) kuulub II kaitsekategooriasse; IUCN punase nimestiku ohukategooria (2019-21): VU – ohualdis. Antud uuringu raames leiti seda samblikku vaid ühest pargist: ühel vanal vahtral Lasinurme pargis. Sõrmjas tardsamblik on levinud peamiselt Mandri-Eestis, ca 20 leiukohas; vähem leide on Lääne-Eestist ja ei ole leitud läänesaartelt. Sõrmjas tardsamblik kasvab peamiselt vanades leht- ja segametsades; lisaks on teda leitud puisniidul. Enamik Eesti leide on vanadelt haabadelt, harvem teistelt lehtpuudel (näiteks saarelt, jalakalt, pihlakalt). Peamiseks ohuteguriks on metsaraie, mis võib otseselt hävitada kasvukohti, aga ka viia sobivate kasvukohtade kvaliteedi languseni (fragmenteerituse suurenemine). Kuna liik kasvab eelkõige vanades metsades, peakski tema kasvukohti sellisena säilitama; lisaks konkreetsetele substraatpuudele tuleks vältida ka ümbritsevate puude raiet, et mitte muuta olemasolevaid valgus- ja niiskustingimusi. Metsades on liigi säilimiseks vajalik isendite ümber 60 m raadiusega mittemajandatav puhvertsoon.

Joonis 5. Sõrmjas tardsamblik (*Scytinium teretiusculum*) (https://eseis.ut.ee/efloora/Eesti-vte/species/Leptogium_teretiusculum.html)

Inventeeritud alad

Jootme park

Jootme pargi põlispuud on kaitsealuste nuisamblike elupaik. Kogu pargi alal, 16 puul esineb ohtralt lumi-nuisamblikku ja kahel põlispuul leiti ka võrk-nuisamblikku. Vanadel laialehistel puudel kasvavad VEP tunnusliigid: punakas mõhnsamblik (*Bacidia rubella*), suur kühmsamblik (*Acrocordia gemmata*) ja endised kiiriksamblike (*Opegrapha*) perekonna liigid (n. *Alyxoria varia*). Pargis on raiutud maha nii vanu kui noori puid, pargis on suured lagedad alad ja väiksemad puudegrupid. Kohati on teerada võsast puhastatud. Pargis vedeleb ka rämps. Pargis tuleb säilitada kõik vanad laialehiseid puud ja soodustada noorte laialehiste puude järelkasvu. Pargi niitmine ja võsast puhastamine on nuisamblike kasvuks soodne, vältida tuleb peremeespuude kadu.

Kaasik (Kaasiku kaasik)

Looduskaitsealuseid liike Kaasiku kaasikus ei leidunud. Vanade kaskede ja kuuse järelkasvuga metsaala. Osad vanad kased on murdunud. Metsas kasvasid tavalisemad metsakooslusele iseloomulikud samblikud, vanematel puudel leidis ka narmas- ja habesamblike (*Bryoria* ja *Usnea* spp.). Kuigi metsast kaitsealuseid liike ei leitud, on vanad puud ja tüükad oluline ja väärtuslik kasvukoht mitmetele jalgsamblikulaadsetele (*Chaenotheca* ja *Calicium* perekonna liigid), torikutele

ja teistele puitu lagundavatele seentele. Soovitan puistus läbi viia VEP inventuur ja säilitada ala kui väärtuslike vanade puudega puistu.

Kandle pargi põlised puud ja allee

Kandle pargi maantee-äärses servas ja vanas mõisapargis valgusrikkamates kohtades esineb lumi-nuisamblik, pargi siseosas varjulises puudegrupis kasvab rohe-tilksamblik (mõlemat liiki esineb vähearvukalt). Selles pargiosas on puistu ebahühtlane, esineb lagedamad alad ja puude grupid ning ümber kukkunud puid. Pargis on palju traktori jälgi, kohalike sõnul käib pargi omanik ekskavaatoriga puid ümber lükkamas!

Vana viinaköögi varemetel asuv pargiosa on varjulisem, varemetel kasvavatel puudel ja järsaku servapuudel kasvab rohe-tilksamblik ning ühel väga vanal jalakal rant-tähnsamblik. Pargis tuleb säilitada vanu puid nii palju kui võimalik ja soodustada nooremate laialehiste puude (saar, vaher, jalaks) kui potentsiaalsete kaitsealuste samblike substraatpuude järjepidevust. Soovitan puistus läbi viia VEP inventuur.

Kavastu park

Kavastu park on kaitsealuste samblike, lumi-nuisambliku ja rohe-tilksambliku ning kaitsealuse sambla, sulgja õhiku, elupaik. Lisaks kasvavad selles salumetsailmelises puistus veel laialehiste puudel VEP tunnusliigid: punakas mõhnsamblik, suur kühmsamblik ja kiiriksamblid (n. *Alyxoria varia*, *Pseudoschismatomma rufescens*) ning teisi vanadele laialehiste puudega metsakooslusele iseloomulikke liike (n. *Gyalecta truncigena*, *Bacidia* spp.). Pargi puistu on säilinud ebahühtlaselt, pargialal on kolm täiesti lagedat ala. Lisaks parkmetsaalale, esineb kaitsealuseid samblike ka ala piiraval kitsal ribal, kus vanad laialehised puud kasvavad vana kiviaia peal ja juures. Kuna pargis on juba väljakujunenud varjulised tingimused, kus kasvavad ka varju eelistavad kaitsealused liigid, rohe-tilksamblik kaheksal puul ja sulgjas õhik vähemalt neljal puul, siis on soovitatav säilitada ala parkmetsana, vältida raietegevust. Tuleb säilitada vanu puid ka ala servaosa nii palju kui võimalik.

Koonu pargi põlispuud

Koonu pargis leiti kaitsealust lumi-nuisamblikku. Samblik esines vaid mõisaesisel haljasalal kõige suurematel ja vanematel puudel (9 puul). Lisaks leiti rohe-tilksamblikku ühel puul mõisasse suunduval vanal alleel. Allee on ebahühtlaselt säilinud, rohe-tilksambliku esinemiskohas asetsevad puud aga tihedalt ja see on taganud ka rohe-tilksambliku säilimise.

Pargi puistu on väga ebahühtlane, esineb suuremad lagedad alad, kus on palju ümberkukkunud puid. Pargialale järgi jäänud puudel leiti veel VEP tunnusliik kahvatu varjusamblik (vanal saarel) ja ka

teisi vanadel laialehistel puudele kasvavaid VEP tunnusliike (punakas mõhnsamblik, suur kühmsamblik ja endised kiiriksamblike perekonna liigid). Kinnistul tuleb säilitada vanad puud ja soodustada noorte laialehiste puude järelkasvu. Tundub, et praegune pargihooldus (niitmine) on lumi-nuisambliku kasvutingimuseks optimaalne.

Lammasküla park

Park on praeguseks metsailmeline. Omaniku sõnul oli pargis tormimurd 2010. a, kui murdus palju puud, näha on murdunud puud ja tüükaid. Siiski on alles ka praegu vanu puud, nt väga vanad kased ja kadakad. Looduskaitsealustes liikidest leiti vaid lumi-nuisamblik ühel vanemal saarel. Puistus leidis aga VEP tunnusliik kahvatu varjusamblik (kase tüükal) ja lisaks punakas mõhnsamblik ning suur kühmsamblik. Vanematel kuuskedel kasvas metsakooslusele iseloomulike varjulembelisi epifüüte (nt *Arthonia spadicea* ja *Dimerell pineti*). Puistu omab väärtust väga vanade puude tõttu ja on metsaliikidele juba sobiv elupaik. Puistule lisab väärtust erivanuselised puud, mitmekesine puistu koosseis (okas- ja lehtpuud) ja struktuur, sarapuu põõsad; kahjuks domineerib põõsarindes palju pihlenelast. Soovitan puistus läbi viia VEP inventuur.

Lasinurme park

Lasinurme park on kaitsealuste ja VEP samblike elupaik. Park on hooldatud (niidetud) ja heas korras, vanad põlispuud puud alles aga osad kuivanud. Lumi-nuisamblik kasvab kõige suurematel ja vanematel põlispuudel (ca 25 puul), ka poolkuivanud saartel ning sageli väga ohtralt. Pargis leiti kaks II kategooria liiki, ühel puul sõrmjas tardsamblik ja kahel puul rohe-tilksamblik, mõlemad samblikud kasvavad üsna pargi servas (kuna park piirneb avamaastikuga, siis kaardile puhvreid pole lisatud). Nende liikide peremeespuude ümber tuleb säilitada praegused kasvutingimused. Pargis leiti veel kaitsealune samblaliik (sulgjas õhik), VEP tunnusliik kahvatu varjusamblik (*Chaenotheca brachypoda*, vanal jalakal) ja ka teisi vanadel laialehiste puudele kasvavaid VEP tunnusliike (punakas mõhnsamblik, suur kühmsamblik ja kiiriksamblike). Pargis tuleb säilitada kõik laialehised puud. Vanu puud, ka poolkuivanuid, tuleks alles hoida võimalikult kaua. Tundub, et praegune pargihooldus on sealsetele samblike kasvutingimusteks optimaalne.

Linnape park

Linnape park on kaitsealuste lumi-nuisambliku (11 puul), rohe-tilksambliku (ühel puul) ja mõnede VEP samblike (punakas mõhnsamblik ja kiiriksamblike) elupaik. Park on valdavalt niidetud ja hooldatud, puud kasvab üsna hõredalt. Praegune pargihooldus sobib nui-lumisambliku kasvutingimustele, aga kuna pargis esineb ka rohe-tilksamblikku, kellele meeldib varjulisem

kasvukoht, siis on hea, kui säilib pargis valgustingimuste heterogeensus. Säilitada vanad puud ja soodustada nooremate laialehispuude (saar, vaher, jalaks) kui potentsiaalsete kaitsealuste samblike substraatpuude olemasolu ja kasvu.

Moe pargi põlispuud

Moe pargi põlispuud on kaitsealuste nuisamblikke elupaik. Pargis kasvavad ka VEP tunnusliigid: punakas mõhnsamblik, suur kühmsamblik ja kiiriksamblike perekonna liigid. Kümnel puul esineb ohtralt nui-lumisamblikku ja ühel pargi servas asuval väga vanal vahtral ka võrk-nuisamblikku. Enamus lumi-nuisamblike leiupunktidest on pargi jõepoolses osas.

Maantee-äärne osa ja laululava ümbrus on niidetud, pargi ülejäänud osa metsailmeline. Pargis vedeleb lahtist prügi ja prügikotte. Pargis tuleb säilitada ja hoida kõiki vanu laialehiseid puud ja soodustada noorte laialehiste puude järelkasvu. Pargi niitmine ja võsast puhastamine on nuisamblike kasvuks soodne, vältida tuleb peremeespuude kadu.

Paasvere park

Paasvere park on oluline kaitsealuste samblike, rant-tähnsambliku, rohe-tilksambliku, lumi-nuisambliku ja kaitsealuse sambla, sulgja õhiku, elupaik. Pargialt vanadelt puudel leiti veel VEP tunnusliiki kahvatu varjusamblikku (vanal saarel). Lisaks leiti veel teisi VEP tunnusliike: punakas mõhnsamblik, suur kühmsamblik ja kiiriksamblikud (*Alyxoria varia*, *Pseudoschismatomma rufescens*). Pargi struktuur on ebaühtlane, pargis on laululava ja rohkem- või vähemhooldatud vanade puudega pargiosad, kuid kaitsealuseid samblikke leidub kogu pargi ulatuses. Pargis on tähelepanuväärselt suur rant-tähnsambliku populatsioon (esineb 12 puul, ainult kõige vanematel laialehistel lehtpuudel, ka poolkuivanud puudel), samuti esineb pargis rohkelt lumi-nuisamblikku (üle kümne puu). Rohe-tilksamblikku ja kaitsealust samblaliiki, sulgjat õhikut esineb vähem (vastavalt neljal ja kahel puul). Pargis tuleb säilitada kõik vanad laialehised puud ja soodustada nooremate laialehiste puude järelkasvu. Tundub, et praegune pargihooldus niitmise ja võsa piiramise näol on sobilik. Hooldatud ja vähemhooldatud pargiosade olemasolu tagab heterogeensed valgustingimused ja tagab nende kaitsealuste liikide jaoks sobilikud kasvutingimused.

Pudivere park

Pudivere park on kaitsealuste sambliku (lumi-nuisambliku) ja mõnede VEP samblike elupaik (punakas mõhnsamblik, kiiriksamblikud). Lumi-nuisamblik kasvab pargi kõige vanematel puudel (leiti 13 saarel, sh kuivanud puudel). Pargis vohab pihlenalas, vanades põlispuudest on osa murdunud ja kuivanud. Pargis võiks piirata pihlenela ja teiste põõsaste kasvu, kui need hakkavad varjutama

puud, kus kasvab lumi-nuisambliku (eelistab valgusrikast parki). Pargis tuleb säilitada vanad puud ja soodustada noorte laialehiste puude järelkasvu.

Põlula park

Põlula pargiosas on puistu väga ebaühtlane, esineb lagedamad alad ja puude grupid ning viljapuuaed. Vanadel laialehistel puudel valgusrikkamates kohtades kasvab lumi-nuisamblikku (alal hõredalt). Leidub ka VEP tunnusliike: punakas mõhnsamblik ja kiiriksamblikud (n. *Alyxoria varia*). Pargi metsapargipoolses servas ühel vana allée puul (tammel) kasvab rant-tähnsamblik.

Parkmetsas esines tavalisi epifüüte ja ühel puul kasvas kaitsealune samblaliik (sulgjas õhik). Parkmetsa järve-äärsel järsakul salumetsas kasvab rohe-tilksamblik mitmel puul ja metsa all kasvas mets-kuukress. Parkmets säilitada metsakooslusena, vältida raietegevust. Pargiosas sobib ala hooldus niitmise ja võsa piiramise näol. Pargis säilitada ka kõik vanad laialehised puud.

Rahkla põlispuud

Puistu on metsailmeline. Vanadel puudelt leiti kaitsealust lumi-nuisamblikku, seda liiki esineb seitsmel puul, kuid madala ohtrusega. Pargist leiti laialehiste puudele kasvamas ka VEP tunnusliike: (punakas mõhnsamblik, suur kühmsamblik ja kiiriksamblikud) ning ühel puul kaitsealune samblaliik (sulgjas õhik). Soovitan puistus läbi viia VEP inventuur. Pargis tuleb säilitada kõik vanad laialehised puud, hooldada parkmetsana.

Simuna parkmets

Parkmets on väärtuslik metsakooslus ja rohe-tilksambliku elupaik. Rohe-tilksamblikku leiti laialehistel puudel kahes pargi piirkorras, kuid kogu metsaala on selle liigi jaoks sobiv elupaik. Parkmetsas leiti laialehiste puudele kasvavad VEP tunnusliigid: punakas mõhnsamblik, suur kühmsamblik ning kiiriksamblikke. Vanematel kuuskedel kasvas rohkelt metsakooslusele iseloomulike epifüüte, sealhulgas narmassamblikke (*Bryoria*) ja habesamblikke (*Usnea*). Vanadel kändudel ja lagupuidul esines kilpsamblikke (*Peltigera*) ja teisi varjulise metsakoosluse liike (n. *Dimerell pineti* ja *Micarea* sp.).

Lisaks kaitsealuse liigi elupaigana omab parkmets väärtust vanade puude ja metsakooslusele iseloomulike liikidele sobiva elupaigana, kus esinevad erivanuselised puud, on mitmekesine puistu koosseis (okas- ja lehtpuud), tüükad ning lamapuud. Soovitan puistus läbi viia VEP inventuur (hõlmates kogu metsaala) ja säilitada parkmets puutumatul kujul. Niidetud maantee-äärset serva ja puude või põõsaste raiumist ei tohiks praegusest piirist kaugemale metsa laiendada.

Tudu park

Tudu pargis on vanu puid hõredalt, kohati puudegrupina, pargi sees on ka viljapuuaid ja laululava. Pargiseosas ühes puudegrupis ühel vanal tammel kasvab rant-tähnsamblik. Teistel pargis kasvavatel laialehistel puudel leidub VEP tunnusliike (punakas mõhnsamblik ja kiiriksamblike) ja mitmekesiselt tavalisi samblikke. Rant-tähnsambliku puudegruppi peaks säilitama praeguses seisus. Pargis tuleks säilitada vanu puid (n. tammed ja pärnad), mis oleks potentsiaalsed rant-tähnsamblikule sobivad substraatpuud.

Aruande lisad:

- 1) Kaitsealuste samblike leiuandmed (Lääne-Viru_pargid_LK_liigid.gpkg)
- 2) Kaitsealuste samblike elupaigad (Lääne-Viru_Pargid_LK_liigid_elupaigad.gpkg)
- 3) Inventeeritud alade läbitud teekonnad (Lään-Viru_tracks_IJ)

Inga Jüriado
lihhenoloog,
Ökoloogia ja Maateaduste Instituut,
Tartu Ülikool
27.08.2025